

4.2.2016

Valtioneuvoston kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman valmistelu

Yleistä toimintaohjelman laatimisesta

Seuraavaa kansallista perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmaa valmisteltaessa tärkeää olisi, ettei tyydytä luettelemaan jo vireillä olevia yksittäisiä hankkeita vaan keskitytään laajempiin kokonaisuuksiin ja pyritään löytämään keinot, joilla konkreettisesti parannetaan perus- ja ihmisoikeuksia. Toimintaohjelmasta pitäisi tehdä prosessi, jossa asetetaan uusia tavoitteita ja arvioidaan, miten aikaisemmin asetetut tavoitteet ovat toteutuneet. Tärkeää on jatkuvuus.

Työelämän perus- ja ihmisoikeudet

Suomessa on suhteellisen hyvin saatettu voimaan Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimukset ja muut työelämää koskevat kansainväliset sopimukset. Tästä huolimatta ihmisoikeudet eivät työelämässä toteudu.

Vuodesta toiseen meillä näyttää olevan samat ongelmat. Tästä esimerkkeinä ovat täällä tilapäisesti töissä olevien, niin sanottujen lähetettyjen työntekijöiden, huono asema ja yritysten yhteiskuntavastuun vajanainen toteutuminen. Ongelmana on myös se, että työelämän ihmisoikeuksia käsitellään yleensä ohuesti ja valikoivasti. Ongelmista nostetaan yleensä esiin vain naisten ja miesten välinen tasa-arvo ja asioita käsitellään aivan kuin ammattiliittoja ei olisi olemassakaan

Lähtökohtana työelämän ihmisoikeuksia puolustettaessa on työntekijöiden järjestäytymisvapaus ja oikeus neuvotella kollektiivisesti. Suomen tilanne on tältä osin ollut parempi moneen muuhun maahan verrattuna. Nyt on kuitenkin merkkejä tilanteen huonontumisesta.

Sipilän hallitus on esittänyt kilpailukyvyyn nimissä merkittäviä huononnuksia sekä työmarkkinajärjestöjen neuvottelu-oikeuteen että yksittäisten työntekijöiden työsuhteen ehtoihin. Monien mielestä esitykset ovat Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden ja ihmisoikeuksien vastaisia.

Tavoitteena pitää olla kunnan työn edistäminen, ei siitä loittoneminen. Jos hallituksen esitykset toteutuvat, vaarana on paitsi työelämän huonontuminen myös se, että joudumme vastaamaan teoistamme kansainvälisissä tuomioistuimissa. Samalla vaarannamme myös Suomen maineen. Hallituksen valmistelemat pakkolait on syytä pitää mielessä toimintaohjelmaa valmisteltaessa.

Toimintaohjelmassa käsiteltävät asiat

Yritysten yhteiskuntavastuuta pitää lisätä

Yritysten yhteiskuntavastuu voisi työelämän osalta olla eräs kokonaisuus. Yritysten yhteiskuntavastuu pitää käsittää laajasti. Yhteiskuntavastuun toteuttaminen edellyttää kansallisten toimien lisäksi vaikuttamista myös kansainvälisesti.

Tähän mennessä yhteiskuntavastuuta on pyritty edistämään suosituksin. Tämä tie ei kuitenkaan ole ollut tarpeeksi tehokas. Jatkuvasti tulee esiin kaikenlaisia väärinkäytöksiä sekä Suomessa että ulkomailla.

4.2.2016

Tarvitaan normeja, joita yritysten on pakko noudattaa alihankinnassa ja muussa ulkoistamisessa.

Lähetettyjen työntekijöiden asemaa pitää parantaa

Lähetetyt työntekijät eivät tiedä eduistaan eivätkä oikeuksistaan. Tämä houkuttelee työnantaja maksamaan heille liian vähän palkkaa. Työterveydenhuoltoa ei ole ja asunnot ovat usein sellaisia, joissa kantasuomalaiset eivät koskaan suostuisi asumaan.

Jos lähetetty työntekijä vaatii oikeuksiaan, hänet lähetetään kotiin ja tuodaan uusi tietämätön tilalle.

Suomessa oleva tilaaja ei piittaa asiasta, sillä mitä halvemmalla työntekijät tekevät työtään, sen paremmin työn tilaaja pärjää kilpailussa. Tilaajan vastuuta alihankkijan työntekijöistä on tämän vuoksi lisättävä. Suomen on myös vaikutettava Euroopan unionissa, jotta lähetettyjä työntekijöitä koskevaa direktiiviä parannettaisiin niin, että tilaajan vastuuta alihankkijan työntekijöiden palkkasaatavista lisätään.

Paperittomien työntekijöiden asemaa pitää parantaa

Lisääntynyt pakolaisvirta merkitsee väistämättä paperittomien lisääntymistä, kun osa maahanmuuttajista ei saa Suomesta tai muualta Euroopasta turvapaikkaa. Työmarkkinoilla he ovat todella heikossa asemassa.

Suomen on lisättävä toimia paperittomien aseman parantamiseksi. Pimeitä työmarkkinoita ei ole syytä edistää.

YK:n siirtotyöläisiä ja heidän perheenjäsentensä oikeuksia koskevan sopimuksen ja muuttavia työntekijöitä koskevan sopimuksen ratifioiminen parantaisi myös paperittomien asemaa.

Luonnonmarjanpoimijoiden kanssa pitää edellyttää työsopimussuhdetta

Työ- ja elinkeinoministeriön marjayritysten kanssa viime vuonna tekemä aiesopimus ei riitä luonnonmarjanpoimijoiden aseman parantamiseksi. Aiesopimuksesta huolimatta poimijoilla ei ole mitään takuita siitä, että he saavat kulunsa katetuiksi, vaikka he tekevät 12-tuntisia työpäiviä seitsemänä päivänä viikossa ilman vapaa-aikaa. Käytännössä poimijoiden ansiot ovat pari euroa tunnissa.

Tilanne paranisi, jos poimijat olisivat työsuhhteessa.

Naisten asemaa parannettava

Suomessa naisten palkat ovat miesten palkkoja huonompia. Nuoret naiset ovat määräaikaisissa työsuhhteissa. Perhevapaalta palaavalle ei tarjota samaa työtä, mitä he tekivät ennen perhevapaalle jäämistään. Näihin kaikkiin on puututtava tehokkaammin.

Kaikista lakiesityksistä pitäisi tehdä sukupuolen vaikutusten arviointi. Tätä ei kuitenkaan tehdä tai arviointi on näennäinen. Sukupuolen vaikutusten arviointi on saatava todelliseksi.

4.2.2016

Syrjimätön työelämä taattava

Viime vuoden alussa voimaan tulleen yhdenvertaisuuslain täytäntöönpanoon on panostettava ja varmistettava syrjimätön työelämä kaikkien syrjäntäperusteiden osalta. Erityisesti ulkomaalaisten työntekijöiden asemaa on parannettava.

Perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen on panostettava myös rahallisesti

Pelkkä toimintaohjelman laatiminen ei riitä parantamaan perus- ja ihmisoikeuksia. On sovittava konkreettisista toimista ja varmistettava tarvittava rahoitus, jotta toimintaohjelmassa sovitut toimenpiteet toteutuvat. Esimerkiksi YK:n pakkotyösopimuksen muuttamista koskeva pöytäkirja ja siihen liittyvän suosituksen täytäntöönpanoon on panostettava muutoinkin kuin todettava, että lainsäädäntömme vastaa jo nyt sopimusta ja suositusta. Kansalaisjärjestöjen rahoitus on turvattava.

Lähetetyille työntekijöille ja paperittomille työntekijöille on perustettava päivystävä puhelin ja heidän mahdollisuuksiaan saada oikeutta on parannettava.